EXERCITIUM MEDICUM,

De

CALCULO VESICÆ,

Quod

DIVINA FAVENTE GRATIA

Sub Auspiciis

Clarissimi Experientissimique Viri,

D. GERARDI LEON. BLASII,

Medicinæ Doctoris, ejusdemque facultatis in Illustri Amstelodamensium Athenæo Professoris Ordinarii,

Publicæ eruditorum disquisitioni submittet

SIGISMUNDUS SCHULTZ, Gedanensis.

Ad diem Veneris, qui XVI *Iulii, Horis solitis.*

AMSTELODAMI,

Apud JOANNEM RAVESTEINIUM,

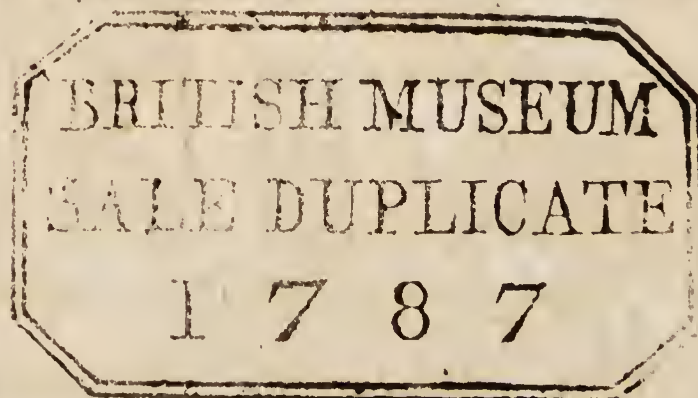
Civitatis & Illustris Scholæ Typographum. MDCLXVI.

NOBILI
FRATRUM PARI
JOHANNI GEORGIO
ET } SCHULTZEN,
CAROLO

UTRIQUE GERMANO DILECTISSIMO SUAVISSIMO, BREVE HOC, AC QUALECUNQUE EXERCITIUM MEDICUM; FRATERNI PECTORIS AFFECTUM TESTATURUS,

D. D. D.

AUTH. ET RESP.

DISPUTATIO MEDICA
de
CALCULO VESICÆ.

Quanta ſit magni illius mundi cum Microcoſmo convenientia, nemo, opinor, facilè negaverit, cùm omnium id expoſitum oculis, luce meridianâ clarius elucescat. Varios variis in locis fontes, thermas, ac fluvios invenire licet, qui obvia quæque in lapides convertunt, ac, ut Poëta loquitur: totis inducunt marmora rebus. Similes in microcoſmo quoque reperias fontes petrificos, qui magnam ſæpè lapidum, pondere, figurâ, ac colore diverſorum generantes copiam, eò curioſum ac ſanitatis amantem pertrahunt animum, ut de expellendo duro hoc ex corpuſculis noſtris tam delicatis hoſpite unicè ſint ſollicit. Ad quod noſtram quoque qualemcunque conferentes operam, brevem deCalculo VeſicæDiſcertationem B.C.D.inſtituemus.

THESIS I.

IPſum Calculi NOMEN atque (1) ETYMOLOGIAM quod concernit; Vox illa *Calculus* originem ſuam non à Calce, maximo illo extremi pedis oſſe, ſed cæmento ſ.pulvere coсto, ut *Statius* appellat, trahere videtur; eſtque ſic Calculus diminutivum quaſiCalcis, denominatione ſic ſatis commoda ac conveniente. Quoad HOMONYMIAM (2) modò pro latrunculis ac fritillis, modò pro computatione, modò pro ſuffragio, modò pro ſubſtantia ſolida & lapilloſa, modò denique pro affeсtu ipſo qui ex calculo, partes aliquas mirè torquente, provenit, accipitur.

 Quod

Quod (3) SYNONYMIAM ſpectat, peculiariter mor-
bus hic *Hippocrati* λιθίασις appellatur, vid. *ſ.* 4. *aph.* 78.
& ſ. 3. *aph.* 26. Hinc *Celſus* & Ammonium felicem in ex-
ſcindendo calculo artificem, Lithotomum appellatum
fuiſſe indicat, *l.* 7. *c.* 26. Latinis: calculus, paſſio calculo-
ſa, ſaburra, ſabulum, &c. appellatur. Germani nuncu-
pant *den Stein*, *Blaſenſtein*, *Steinweh* &c.

II. DEFINITUR Veſicæ Calculus quod ſit Morbus
à Calculo in Veſicæ urinariæ cavitate, ex materiâ lapi-
dificâ & ſalinâ genito vel aucto proveniens, immenſo
dolores & ſymptomata alia, ipſamque aliquando mor-
tem inducens.

III. GENUS affectus hujus morbum eſſe dicimus
reducentes eum ad morbos in numero, & quidem ex-
cedente, quia calculus eſt ſupra numerum eorum quæ in
veſica contineri debent vid. *Sennert. Inſt. Med. l.* 2. *p.*
c. 7. Neque verò cum aliis per ſubſtantiam Calculum
definimus, cum eum, ſeu ſubſtantiam, & rem quæ tot-
genere præter naturam eſt, conſideratum, non Morbum
ipſum, ſed cauſam potius ejus eſſe ſtatuamus, conf. *Valle-
riol. Enarr. Med.* SUBJECTUM Morbi hujus Veſicam
Urinariam poſuimus, cum in præſentiarum de Veſicæ ſo-
lum calculo agere ſit propoſitum; quanquam nos non
lateat omnes ferè corporis partes λιθίασιν (latius paul-
hoc accepto vocabulo) pati poſſe, uti ex longo ſat
exemplorum cathalogo à *Sennerto inſt. Med. l.* 2. *p.* 2. *c.*
Ioh. Georg Schenckio in Lithogeneſia, & aliis conſignato v-
dere licet. Confer. *Phil. Iac. Sachs à Lewenheimb in R-
ſponſoria ad I. Dan. Majorem Diſſert. de Mirandâ lapidu-
naturâ.*

IV. CAUSA morbi noſtri *prima & immediata* ca-
culus ipſe eſt, quatenus veſicæ urinariæ aut ſolo pond-
re eſt moleſtus, *aut*, dum hinc & inde vagatur, interi-
re

rem matricis suæ tunicam pungit quasi & lacerat, *aut* denique ipsum jam collum occupans, ischuriam, stranguriam, dolores intensos aliaque symptomata inducit. Quod si enim causa morbi id est, quo tangente afficimur, & quo separato cessat affectus, calculus certe necessaria affectus hujus causa erit: ob hunc quippe actio & dispositio partium naturalis læditur & vitiatur.

V. Materiam calculi hujus, (quæ ad Causam morbi *Mediatam proximam* pertinet) si exhibere debeamus, eam non immeritò terream, limosam ac tenacem statuemus, secuti in eo primum medicinæ parentem, qui *l.* 4. *d. Morb.* ex pituita crudâ sedimento permixta, & in glutinum concreta calculum fieri statuit. confer. *l. de aëre loc. & aq.*

VI. De Efficiente verò Materiæ hujus lapidosæ causa solliciti, tot in diversum abeuntes reserimus authores, ut cui potissimum nos jungere parti debeamus haud ita judicatu sit facile. *Alii* inter quos *Aretæus* & *Ruffus*, soli Frigiditati opus totum, attribuunt existimantes inde fieri quod in matulis urina frigefacta, demum crustas suas apponat. Verum enim verò, cum impossibile sit actuale ejusmodi frigus in corpore vivente dari, deferenda hæc causa erit, neque arenularum illa ad matulam accretio frigori externo tribuenda, cum alias caliditate accedente iterum facile solveretur. *Alii* contrarium sentientes calori ceu principio ubique activo negotium hoc adscribunt, Patronum forsan habentes *Coum qui lib. d. Nat. Hom.* ob vesicæ & totius corporis caliditatem calculos in pueris gigni asserit. quod *& l. d. aere. loc. & aq.* repetit. Sed neque calorem hunc exsiccantem negotium omne absolvere ratio suadet; quippe frigida ac membranea vesicæ substantia, & contentus in eâdem ferè semper humor excrementitius adeò calori atque exsiccationi huic vi-

 res

res omnes adimunt, ut in aliis potius longè calidioribu corporis partibus, calculos gigni debere, ſtatuendun eſſet. Aliud ergo adhuc calori junctum coagulationi principium & vim λιθοποιητικὴν ſubeſſe exiſtimandum eſt quam plerique ſucco lapideſcenti & ſpiritui lapidifico ſeu, ut Chymiatri loqui amant, ſali, aut ſali petræ attri buunt, quod ſal, ut verbo complectar omnia, præcipuun generationis & coagulationis eſt principium. *Senner. Inſt. Horſt. probl. decad.* 8. *q.* 1. *Th. Bartholin. de Nivis uſu Ionſton in adm. foſſ.* vid. *Ioh. Dan. Major. d. Cancr. & ſerp petrefactis* §. 5.

VII. *Cauſas* Calculi *mediatas remotas naturales* con ſtituunt 1 Ætates quorum reſpectu juxta *Hipp. ſ.* 3. *aph* 26. Pueri Lithiaſin patiuntur; Senes verò fiunt nephri tici *Ibid. aph.* 31. quanquam & hos ſæpè morbo hoc afflig videamus, & teſte eodem Coo, pueri adhuc in cunis va gientes calculo jam diſcrucientur *d. Morb. l.* 4. & *d. aer loc. & aq.* 2. Sexus: cujus ratione minus moleſtiarum in ex cretione experientum fæminæ quam viri, quod, ut lo quitur divinus ſenex. loco dicto veſicæ fiſtula ur naria iis brevis & ampla ſit, ut facile urinam propella Accedit adhuc hæreditaria ac congenita conſtitutio quam liberis ac nepotibus ſæpè teſtamento quaſi relinqu experientia oſtendit. ut veriſſ. dicet Plin. Jun. Etiam morbos per ſucceſſiones plerumque ut alia tradi.

VIII. Inter *cauſas mediatas remotas non-naturales* mor bo huic auxiliatrices quaſi porrigunt manus (1) *ae* præſertim in ανυμαλία & διοικησιά calidâ, figida & ma ximè ſicca exiſtens. (2) *Victus*, tam quantitate quam qualitate peccans, qualis inter potulenta, eſt aqua e fontibus ſaxoſis & metallicis proveniens, vel ex vari fontibus & lacubus permixta, vid. *Hipp. d. aer. loc. & a* Neque ſemine petrifico deſtituuntur vina in argillo

ſo

ſolo nata; ut & Cereviſiæ minus rectè defæcatæ &c. Inter cibos, ut paucis complectar omnia, cruda, craſſa malecocta & fæculenta utramque hic faciunt paginam. *Gal. l. 3. aliment. fac. c.* 15. 16. 17. *l. 6. Epid. ſ.* 3. §. 15. *& ſect.* 4. §. 10. *Horſt. d. tuend. ſanit. l.* 2. *c.* 7. *Geſnerum de lacte & operibus lactariis.* Referri huc etiam *Motus, ſomnus & vigilia, animique pathemata*, ut & alia aureum illud medium excedentia commode poſſunt: quippe ſymbolum ſuum aliquando etiam conferentia.

IX. Differentias Morbi hujus ſingulas ordine recenſere velle, hominis eſſet otii & chartæ abutentis. Paucis: (1) *ratione generis* alius incipiens, alius periodicus, &c. (2) *ratione ſubjecti*, alius in dextrâ alius in ſiniſtra parte, alius cutaneo concluditur involucro, alius ipſi veſicæ adnaſcitur *Ioh. Schenck. obſ. Med. l.* 3. *obſ.* 269. *&* 270. (3) *ratione cauſarum*, alius hæreditarius alius adventitius, alius durus, alius aſperior &c.

X. Signa Diagnostica Calculi exhibent nobis ſequentia: pruritus circa pubem in Maſculis *Hipp. d. aëre loc. & aq.* mictio cum ardore & guttatim interdum promptè facta. *Hipp. Coac. prænot. aph.* 472. Dolor in perinæo. *Hipp. Sect.* 4. *aph.* 79. urina ſabuloſa *Sect.* 4. *aph.* 78. &c. confer. ſæpius nominatum ſenem, *l.* 4. *d. Morb. Celſum l.* 2. *c.* 7. *Fernel. Patholog. l.* 6. *c.* 13. Quin & cathetere præſentia ejus poteſt explorari: quanquam ſi propria inveſtiatur Membranâ ita ſe poteſt occultare, ut periti etiam operatoris manus effugiat. vid. Paræum *l.* 17. *c.* 36.

XI. Cum autem veſicæ calculus renalem ſæpè mentiatur, neque rudioribus modò, ſed peritis etiam aliquando imponat, quod & *Hipp.* innuit. *de intern. Affect.* experientia obſervatum eſt variis illum ab hoc dignoſci poſſe ſignis, quæ, ut tempori parcamus, jam non adduci-

mus, unicum tantum instar omnium hic adducente *Andr. Laurent. qui in Anat. l. 6. quæst.* 29. pluribus hæ dilucidavit.

XII. SIGNA PROGNOSTICA secundum *Eventum* spectata desumi possunt (1) ex Affectu ipso qui si ve vehemens sit vel mitior, lethalem vel prosperum quoqu exitum pollicetur. (2) ex subjecto, quo pertinet illu *Hippocraticum 6. aph. 6.* Renum & vesicæ vitia in senibu ægrè curari. vid *& Epid. l.6. sect.* 8. *aph.* 4. (3) ex Causi quarum respectu majores vel minores calculi majorem quoque minoremve efficient Morbum. *Secundum Durationis tempus, considerata signa ut plurimum* Chronicum hun pronunciant Morbum, cum plerosque per totum vit tempus socius hic sed heu! inacceptus, comitetur. Deni que *secundum solutionis modum* si spectentur hæc signa, ve integram vel partialem ejus ablationem promittunt, qua tenus vel Natura & medicamenta vincunt, vel nimiæ hui quotidie de novo accedenti lapideæ moli succumbunt.

XIII. Ad PRESERVATIONEM ergo morbi ipsam tran seuntes, fontem primo *Chirurgicum* offendimus, qui ætate, sanguinis copiâ, ac viribus ægri id permittent bus venæ sectionem hic nobis suppeditat non parum s ne causæ materialis cum sanguine simul ablaturam: cu quoque rei aliquando cucurbitulæ scarificatæ, aut eva cuatio per hæmorrhoidales externas non parum inse vient. conf. *Hipp. s. 6. aph.* 11. Maximum quod præstar hic dextra Chirurgi manus potest, ipsa est calculi ex ve sicâ extractio, quæ sectione ut plurimum perficitur. E quanquam periculosa admodum hæc sit operatio, ut in de Hipp. in jurejurando discipulos obstringat ne calcul laborantes secent; sed magistris ejus artis peritis id mu neris concedant, cum tamen sectiones has felicissim hodiè peragi videamus, & eodem dicente *Coos. 1. aph.*

a

d summos morbos summæ ad vnguem curationes adhi-
itæ optimè valeant, vide & *aph. ultimum* tantum abest,
t sectionem hanc è foro medico eliminemus, ut eam po-
us ceu unicum sæpè ad sanitatem recuperandam reme-
ium magni æstimemus; cum Hippocr. in Renum e-
am calculo sectionem admisisse ex *lib. d. Inter. affect.* ap-
arent. De modo extrahendi non est quod hic dicamus.
Consuli hic compendii loco potest *C. Celsus l. 7. c. 26.*
ennert. Inst. Med. l. 5. p. 1. sect. 2. c. 13. Ut & qui opti-
ne ἐξαίρεσιν hanc exposuit *Ioan. von Horne in Microtechne.*

XIV. Ex *Pharmaceutico* fonte suppeditantur (1)
Emetica, quæ ægri conditione id ferente, humoribusque
n primis viis stagnantibus, materiam lapidificam ma-
urè evacuantia ne concrescere postmodum in reliquis
viis possit prohibebunt. Succedunt (2) *Clysteres* qui si-
militer dictam illam calculorum materiam auferen-
do aliquid semper venturo morbo valent detrahere. *A-*
vicenn. l. 1. Fen. 4. c. 17. (3) *Cathartica* sequuntur quæ
potissimum à molestâ hac pituitæ & aliorum humorum
sarcinâ corpus nostrum liberandi vi pollent, quale præ-
sertim purgans esse existimatur Terebinthina, sive per se
in jure aliquo sumta sive pulveri Rad. glycyrrhizæ aut
rhabarb. permista. Commendatur & Cassia, mel ros.
solut: Rhab. & alia. Conferunt hic tandem (4) *Diuretica*
quæ vias urinarias abstergendo, materiam mucosam,
arenulasque excludunt, qualia apud practicos laudata
sunt fol. Matricariæ. fol. & rad. ononidis, petrosel. na-
sturt. &c. &c. vide inter alios *S. Schönborn. manuale Med.*
Pract. d. Diureticis.

XV. CURATORIAM [redacted] vero methodum principali= [redacted] in calculi ipsius jam concreti amotione consistere
videmus, quam sanè Lithontriptica potissimum mo-
liuntur, sive occulta sive manifestâ id agant qualitate

Com

Commendantur hic præcipuè lapis nephriticus, oculi Cancri, Rad. nymph. lapis judaicus, Magist. Pisolithi lapidis, vid. *Rolfincii* præceptoris olim mei non sine præfatione honoris nominandi *Chym. in art. form. redact. l. 5. s. 3. c. 43.* & innumera alia, in quibus recensendis jam non occupabimur. Multis alias in hoc affectu encomiis nobilitatum est medicamentum ex Asellis paratum. vid. *Horat. Augenium, Sennert. in praxi. Guil. Lauremb. in Epistolicâ de hoc morbo dissert.* verum an tutò satis pulverisati iidem exhiberi ægrotantibus possint maturiori aliorum judicio expendendum relinquam, cum millipedes eosdem in pulverem s. a. redactos & assumtos post debitum temporis intervallum vivos iterum non sine titillatione magnâ ex fistulâ urinaria in Viro magni apud Theologos nominis prodiisse ipsum testem habeam Virum Magnificum, à quo tum temporis calculo laborante, magno sane studio aselli illi redivivi fuerunt asservati pluribusque postea non sine admiratione ostensi.

XVI. DIÆTETICUM jam ultimò quod concernit fontem, vult ut *aër* quoad fieri potest eligatur purus serenus & temperatus. *Victus* assumatur ille, qui quantitate non excedens, facilis est concoctionis, qualem passim pluribus describit Galenus. *Motus* instituatur moderatus cum sedentaria vita plurimarum cruditatum causa existat; *Somnus & vigiliæ* modum non excedant. *Hipp. sect. 2. aph. 3. Balnea* aliquando tam Naturalia quam artificialia admittantur. *Animi pathemata* sint moderata. *Excreta* denique nullo retineantur modo, quin apertæ potius serventur viæ, quo materiæ exeunti fores semper & valvæ pateant.

F I N I S.

COROLLARIA.

I.

Renes ad Generationem multum conferunt.

II.

Ossa sentiunt.

III.

Post casum dentium novi non nascuntur.

IV.

Homo sobrius, eum, qui cibis se oneravit, pondere superat.

V.

Excrementa mucosa quæ per nares & palatum deveniunt, per os cribrosum aut cuneiforme eò non derivantur.

VI.

Medici professione, non opere, veri Medici non sunt.

VII.

Pulmones sanguificant.

VIII.

Lymphæ motus est à circumferentia ad centrum.

IX.

Humores plerique partes corporis sunt, non omnes.

X.

Diarrhoeam sine purgatione tollere velle æque est difficile ac pleuritidem sine venæsectione.